

[boeken](#)
[audio-visuele informatie](#)

Boeken

In volgorde van verschijnen: van nieuw naar minder nieuw
Leeftijds aanduidingen gelden voor zélf lezen, voorlezen kan ook voor iets jongere kinderen
Wat niet meer in de handel is, is vaak wel nog uitleenbaar in de bib. De meeste boeken kunnen ook
uitgeleend worden in het documentatiecentrum van Foton
Samenvatting overgenomen van www.bibliotheek.nl en www.mom.biblion.nl

Dementie : opa Bart vergeet alles (Kijk en beleef; 35) [kinderboek]

Celeste Snoek, Trish Flannery (ill.)

Amersfoort : Kwintessens, 2010. – 24 p.

ISBN 978-90-5788198-5 € 19.95

<http://www.kwintessens.nl/sociale-competentie/prentenboeken/kijk-en-beleef/deel-35-dementie/>

Deel 35 uit de serie 'Kijk en beleef*': een serie voor kinderen in de onderbouw van het basisonderwijs over sociaal-emotionele thema's. Romy gaat elke week met haar moeder naar opa Bart. Opa Bart heeft de vergeetziekte. Romy weet heel goed hoe ze op opa moet reageren als hij in de war is of een beetje in paniek raakt. Op de linkerbladzijden staat het verhaal met daaronder in een kader een aantal vragen voor kinderen en een foto. De foto's van bijvoorbeeld Romy en haar moeder en van opa in zijn leunstoel halen het onderwerp uit de voorlees sfeer en laten kinderen zien, dat ze ook in het echt met deze situaties te maken kunnen krijgen. De illustraties op de rechterbladzijden zijn sprekend en passen goed bij het verhaal. In de uitgebreide handleiding staat dat het boek het beste eerst in het geheel voorgelezen kan worden en dat daarna de vragen met de kinderen besproken kunnen worden. Het boek is goed op school en thuis te gebruiken. Voorlezen vanaf ca. 4 jaar. – Redactie Biblion

Gatenkaas (boekbende) [jeugdboek 10+]

Luc Descamps; Harmen van Straaten (ill.)

Antwerpen :Zwijsen, 2009

ISBN 978-90-4870317-3

Als de ouders van Auke (ca. 12, ik-figuur) naar Afrika verhuizen, wil ze niet mee. Auke wil liever bij opa blijven wonen en dat mag. Samen met opa gaat ze op safari in de achtertuin. De opbouw van het verhaal verloopt niet geleidelijk. Eerst staat het vertrek van de ouders centraal, dan de dementie van opa waar Auke erg verdrietig over is. Van het ene op het andere moment wordt het verhaal een avontuur en staan er gangsters op de stoep. Hoewel het een onrealistisch verhaal is, is de toenemende dementie geloofwaardig beschreven. Dit fantasierijke verhaal zal steun en herkenning bieden aan kinderen die met dementie in hun omgeving te maken krijgen (Biblion)

Pirandello-saus

Ella Weisbrod; A. Tryti

Mozaïek, 2008. - 144 p.

ISBN 978-90-2399282-0

10- jaar

De opa van Niels is een beroemd acteur. Hele lappen toneeltekst kent hij uit zijn hoofd! Maar na de dood van oma wordt alles een beetje anders. Niels begint zich zorgen te maken. Waarom vergeet opa Kat eten te geven? Waarom is het zo'n troep op zolder? En waarom verbiedt opa hem om in de kelder te komen?

Omama

Catherien Jansen

Mémé, 2008. – 32 p.

ISBN 978-90-76591-30-8

Vroeger was alles anders, toen woonde Omama in een flat. Julia kwam graag bij haar logeren. Nu woont Omama in een zorghuis. Ze vergeet veel dingen en kan daarom niet zo goed voor zichzelf zorgen. Julia

informatie-wegwijzer dementie

foton – documentatiecentrum dementie
Biskajersplein 2, 8000 Brugge
fotondoc@dementie.be - t 050 44 67 93

kind/jeugd 1 / 9

expertisecentrum dementie vlaanderen vzw
Lokkaardstraat 8, 2018 Antwerpen
www.dementie.be – t/f 070 224 777

kan helaas niet meer bij Omama logeren. Ze gaat wel vaak bij Omama op bezoek en die vertelt dan over vroeger, want dat weet ze allemaal nog heel goed. Een boek met foto's en tekst. En vertelvragen voor grootouders en kleinkinderen.

Een grootouder met dementie hebben. Informatiebrochure voor jongeren die een grootouder met dementie hebben

Els Steeman

Gent : Ugent, Verplegingswetenschap, 2007. – 40 p. [bestellen via Expertisecentrum dementie Vlaanderen of via de regionale centra; zie www.dementie.be]

14 - j.

Wanneer jongeren een grootouder met dementie hebben, kan dit vragen oproepen. Uit de ervaringen van deze jongeren leren we dat ze vaak niet weten hoe ze moeten reageren en vragen hebben over wat ze wel en niet kunnen doen. Het eerste deel gaat vooral over vragen rond het omgaan met dementie. Het tweede deel gaat over vragen rond de aandoening dementie.

Tijgerhout

Sandra Lanzing; Ilse Hassink

Antwerpen : De Vries-Brouwers, 2007. – 72 p. : ill.

ISBN 978-905927-135-7

9-11 j.

Bas krijgt van zijn opa een bijzondere stok uit Indonesië. Volgens zijn opa is die stok eigenlijk een betoverde tijger, die ooit zijn leven redde. Maar kan Bas zijn demente opa nog wel geloven? Een spannend, vlot en gevoelig verhaal over de relatie tussen een jongen en zijn opa.

Een hoofd vol vliegen

Heleen Vissinga; Sonja Reus

Bekadidact, 2006. – 56 p. : ill.

ISBN 90-262-3796-0 €13.00

8-10 j.

Jens is ziek en omdat zijn ouders werken is hij bij oma en opa. Oma is aan het strijken en opeens ziet ze een rood pluusje. Het zweeft door de lucht en verdwijnt volgens Jens in haar neus. De koortsige Jens ziet het als een vliegje dat nu in oma's hoofd zit. Met oma gaat het namelijk niet goed. Ze vergeet wat ze zegt en ze weet niet wat ze doet. Dat gaat zo de hele dag door en 's nachts spookt ze door het huis. 'Ik heb een tor in mijn kop', zegt ze zelf. Dus toch, stelt Jens vast. Misschien zijn het al meer vliegjes en ze knabbelen aan oma's hersenen. De dokter vertelt dat oma ziek is en noemt het dement. Jens bespreekt dit allemaal met Niek, zijn vriendje. De verwarring en de ontredde dementie en de gevolgen ervan voor kleinkinderen brengt wordt heel duidelijk in dit verhaal. [...] Vanaf ca. 8 jaar. (*K. de Jong-v.d. Bosse; Biblion*)

Lieve Oma

Sandrine Lavallé

Luxembourg, Turnhout : Alzheimer Europe, Europese Commissie, Vlaamse Alzheimer Liga, cop. 2001, 67 p.

9-11 jaar [verkrijgbaar bij Vlaamse Alzheimer Liga]

Oma heeft de ziekte van Alzheimer. Jeroen en zijn zus Sara vertellen in dit boek wat ze zoal meemaken met hun grootmoeder. We merken dat de kinderen dikwijls beter dan hun ouders deze situaties beheersen die soms triestig zijn en soms grappig.

Mijn oma Margriet: een boekje voor kinderen die te maken krijgen met de ziekte van Alzheimer

Kathy Baumann en Erin Connors

Hoofddorp : Internationale Stichting Alzheimer Onderzoek, z.j.

5-9 jaar

Dit boekje is bedoeld om ouders, familieleden en leraars te helpen bij het geven van uitleg over de ziekte van Alzheimer aan kinderen tussen de vijf en negen jaar oud. Het boekje kan door een volwassene aan het kind worden voorgelezen of samen met het kind worden gelezen om de ziekte bespreekbaar te maken en het begrip over de ziekte bij het kind te verbeteren.

Oma's rommelkamer

Bette Westera, Barbara De Wolf

Amsterdam : Hillen, cop. 2005, 123 p. ISBN 90-8576-010-0

7-9 jaar

Sofia (7) logeert graag bij haar oma; ze mag dan altijd in de rommelkamer slapen. Haar ouders vinden dat oma steeds meer vergeet en niet meer zo goed voor zichzelf kan zorgen. Sofia vindt dat het wel meevalt. Oma's veranderde gedrag en haar gevoelens over het ouder worden zijn voor jonge kinderen begrijpelijk gemaakt.

informatie-wegwijzer dementie

foton – documentatiecentrum dementie
Biskajersplein 2, 8000 Brugge
fotondoc@dementie.be - t 050 44 67 93

kind/jeugd 2 / 9

expertisecentrum dementie vlaanderen vzw
Lokkaardstraat 8, 2018 Antwerpen
www.dementie.be – t/f 070 224 777

Ook Sofia's interpretaties van de situatie komen goed uit de verf. Door gebruik te maken van een alwetende verteller scheidt de auteur afstand en haalt de scherpe randjes het thema. De vergeetachtigheid van oma zorgt voor grappige, maar ook voor ontroerende momenten. De schrijfstijl is helder en toegankelijk door het gebruik van eenvoudige woorden en korte zinnen. De vele, soms zeer humoristische dialogen geven vaart aan de tekst. De bladspiegel is ruim en de hoofdstukken hebben gemiddeld een lengte van zes pagina's. De enkele collagetekeningen komen in de zwartwituitvoering niet geheel tot hun recht, terwijl de omslagillustratie in kleur origineel is en de sfeer van het verhaal goed weergeeft. Voorlezen vanaf ca. 6 jaar. Zelf lezen vanaf ca. 8 jaar.

Honden niet toegelaten

Roger Vanhoeck, Nynke Talsma

Waasmunster : Abimo, 2005, 92 p.

ISBN 90-59322-49-5

10-12 jaar

Freek, de opa van Lars, doet erg vreemd. Op klaarlichte dag loopt hij in pyjama rond, zijn spiegelbeeld ziet hij als een indringer en op een dag wil hij vliegen als een meeuw.

Een rustoord is de enige oplossing die hem rest.

Brak is de hond van Freek. Hij zou een jongetje hebben aangevallen. Ze stoppen hem in een asiel.

Opa is te ziek om Brak te bezoeken en in het rustoord zijn 'Honden niet toegelaten'.

Slaagt Lars erin om beiden weer samen te brengen?

Het geheim van het zeehondenjong

Erna Sassen, Saskia Halfmouw

Amsterdam : Leopold, 2005, 92 p.

ISBN 90-258-4884-2

vanaf 8 jaar, AVI 8

De opa van Wessel is aan het dementeren en nogal humeurig. Hij woont bij het gezin in en raakt steeds vaker in moeilijkheden door weg te lopen, zich indecent te gedragen of iets te stelen in een winkel. De overige gezinsleden schamen zich wel eens voor hem bij buitenstaanders, maar Wessel kan het goed met zijn opa vinden. Hij is aandoenlijk en bewonderenswaardig in zijn voorbeeldige zorg voor zijn opa en de wijze waarop hij met de demeterende man omgaat en over hem denkt. Opa herinnert zich van heel vroeger een spel met Wessel waarin die een zeehondenjong speelde. Dat verklaart opa's momentele obsessie voor zeehonden. Daarom organiseert kleinzoon stiekem een verre reis naar Texel voor een bezoek aan het centrum voor de wadden, EcoMare. Daar zijn zeehondjes, maar welk een problemen veroorzaakt opa daar! De tientallen kleine, zwarte illustraties in pen- en inkttechniek maken indruk door de kracht van de gelaatsexpressies. In dit ontroerende boek haalt de auteur/actrice voor lezers in de bovenbouw van het basisonderwijs het taboe weg dat vaak rust op de omgang met demeterenden. Vanaf ca. 8 jaar. - Jos Weinberg

Oma in de zomerwei

Jaak Dreesen, Anne Westerduin

Hasselt : Clavis, 2005, [28] p.

ISBN: 90-448-0495-2

3-4 jaar

Petra gaat met haar moeder op bezoek bij haar demeterende oma, die haar herkent als het gestorven zusje van mama. Prentenboek met sprekende illustraties in kleur. Vanaf ca. 4 jaar.

Fijnevoelig prentenboek over Petra die met mama op bezoek gaat bij haar demeterende oma in 'De Zomerwei'. Oma herkent de twee niet als familieleden. Maar zodra het meisje al spelende een voor oma bekend liedje zingt over een gestorven kindje, wordt Petra plotseling door oma 'herkend' als zijnde het jong gestorven zusje van mama. Het omslag suggereert misleidend: 'Ze keert terug in de tijd, en terug naar Petra en mama'. De paginagrote, ingekaderde, kleurrijke illustraties zijn sfeervol en schilderachtig waarbij de dik aangezette zwarte contourlijnen een grote rol spelen. De warme lichaamstaal is krachtig en duidelijk; er is gewerkt met afsnijdingen. De tekstblokken op de linkerpagina's bestaan uit korte zinnen gedrukt in een duidelijk lettertype. De schrijfstijl is verhalend met gebruikmaking van dialogen. De typische kinderlogica van Petra is aandoenlijk en reëel evenals het, in eerste instantie, afwijzende gedrag van de demeterende vrouw richting haar dochter. Gebonden uitgave, glad papier. Op de omslag een kleurige, kinderlijk ogende weergave van het tehuis op de top van een heuvel. Vanaf ca. 4 jaar.

Oma's huizenhoge appeltaart

Laura Langston, Lindsey Gardiner

Amsterdam : Mercis Publishing, 2005, [29]p. ISBN: 90-5647-446-4

3-4 jaar

Margots oma vergeet steeds meer dingen, maar Margot onthoudt ze wel voor haar. Prentenboek met kleurrijke, fantasievolle tekeningen. Vanaf ca. 5 jaar.

Een vertederend prentenboek over de bijzondere relatie tussen een demeterende oma en haar kleindochter. De tedere gevoelens die zij voor elkaar hebben, komen ook in de zachte gevoelige gezichtsuitdrukkingen naar voren. Margot weet niet altijd goed raad met de vergeetachtigheid en het in zichzelf gekeerd zijn van oma, maar de warmte die ze elkaar geven is ruim voldoende om van elkaar te houden. De potloodtekeningen zijn ingekleurd met heldere kleuren in een pastelzachte achtergrond vanuit verschillend perspectief; dichtbij en veraf, soms over de dubbele pagina heen. Vaak zijn de schetsen slechts summier, maar toch heel karakteristiek en respectvol. De tekst is in verschillende lettertypes en -grootte in de kleurige achtergrond

informatie-wegwijzer dementie

foton – documentatiecentrum dementie

Biskajersplein 2, 8000 Brugge

fotondoc@dementie.be - t 050 44 67 93

kind/jeugd 3 / 9

expertisecentrum dementie vlaanderen vzw

Lokkaardstraat 8, 2018 Antwerpen

www.dementie.be – t/f 070 224 777

afgedrukt, ook de vormen van de stukjes tekst zijn zelden gelijk. De letters lijken soms mee te dartelen over het papier. Ondanks de droevige problematiek van dementie is het een luchtig boek dat speels ingaat op zaken waar kinderen soms mee te maken krijgen in hun relatie met opa en oma. Toch wordt ook het verdrietige en opstandige gevoel van Margot niet vergeten. Achterin een recept voor een hoge Engelse 'apple-pie'. Vanaf ca. 5 jaar.

De ziekte van Alzheimer

Jim Mac Guigan

Etten Leur : Ars Scribendi, [2005], 56 p. ISBN 90-5495-876-6

14-15 jaar

Dit deel in de informatieve jongeren serie 'Wat je moet weten over' gaat over de ziekte van Alzheimer. Het is een zeer praktisch boek voor patiënten en hun familieleden om meer te weten te komen over deze aandoening. De lay-out is aantrekkelijk: per twee pagina's wordt een topic besproken, zoals medische informatie over de ziekte, omgaan met de ziekte, behandeling, juridisch kwesties etc. De tekst is direct en duidelijk. Het boek is overzichtelijk en rijkelijk geïllustreerd met kleurenfoto's. De informatieve tekst wordt ondersteund met enkele praktijkvoorbeelden uit voornamelijk de Angelsaksische wereld. Het boek bevat een index, een verklarende woordenlijst en een korte (web-)adressenlijst, alsmede enkele literatuurverwijzingen, waaronder drie titels voor jonge kinderen. Vanaf ca. 14 jaar.

Anna Maria Sofia en de kleine Cor

Edward van de Vendel, Ingrid Godon

Amsterdam-Antwerpen : Querido, 2004, [40]p. ISBN: 90-451-0119-X

vanaf 6 jaar, of voorleesboek

Kleine Cor is bevriend met de demente Anna Maria Sofia en helpt haar zich dingen over haar leven te herinneren op hun dagelijkse wandelingen. Prentenboek met eenvoudige schilderijen in grote kleurvlakken. Vanaf ca. 5 jaar.

Elke dag maken Kleine Cor en zijn oude vriendin Anna Maria Sofia een ommetje. Onderweg komt zij van alles tegen dat haar herinnert aan haar verleden. Alleen, ze is zoveel vergeten. Kleine Cor weet veel over haar leven en helpt haar zich zaken te herinneren. Prentenboek over de vriendschap tussen een jongetje en een demente vrouw. Herhaling speelt een grote rol: op de ene pagina ziet Anna Maria Sofia iets (kinderen, een speelgoedbootje) dat een herinnering bij haar opwekt, op de volgende pagina vertelt Cor haar hoe het ook alweer precies zat. Aan het eind van het boek blijkt dat Anna Maria Sophia's man Cor haar levensverhaal heeft verteld: het jongetje wordt als het ware de chroniqueur van haar lief en leed. De paginaoverschrijvende illustraties ondersteunen het verhaal niet alleen, maar vertellen het ook op een eigen manier. De grote kleurvlakken met dikopgebrachte verf en eenvoudige, linoleumsnedeachtige lijnen brengen sfeervol een eenvoudige, innige vriendschap in beeld. Ook hier speelt herhaling een rol: je krijgt o.a. elke keer te zien waar Anna Maria Sofia aan denkt. Ontroerend boek in oblong formaat. Goede manier om het onderwerp 'dementie' te behandelen met kinderen vanaf ca. 5 jaar; deze zullen wel wat uitleg nodig hebben.

Betoverd

Anne Takens, Annet Schaap

Houten : Van Holkema en Warendorf, 2004, 112 p. ISBN 90-269-9753-1

10-11 jaar, AVI 7

Als Sanne, uit groep 7, bij toeval bij een excentrieke oude vrouw terecht komt, denkt ze aanvankelijk dat zij een heks heeft ontmoet. Toch ontstaat er een hechte vriendschapsband en gaat de demente 88-jarige steeds meer voor haar betekenen. Wanneer de bejaarde vrouw tenslotte in een verzorgingstehuis wordt opgenomen en sterft, denkt Sanne dat haar wereld instort. Met begrip van haar ouders en klasgenoten leert Sanne dat de dood bij het leven hoort. Ontroerend verhaal over het verloop van dementie en de ontvankelijkheid daarvoor van een intelligent, maar eenzaam meisje. Omdat het verhaal veel humoristische situaties kent en het op een vlotte manier in korte zinnen wordt verteld, is het geen zwaar probleemboek geworden. De karakters van beide hoofdpersonen worden met diepgang beschreven. Ook de ouders komen in de loop van het verhaal uit de verf. Enkele gewassen pentekeningen geven de geheimzinnige en rommelige sfeer in het huis van de bejaarde weer. Aantrekkelijk kaft. Een aanrader voor kinderen vanaf ca. 10 jaar. - Nelleke Hulscher-Meihuizen

In pyjama op straat

Ad Bergsma, Wil Kroon

Dronten : Maretak, 2004, 136 p. ISBN 90-437-0100-9

10-11 jaar, AVI 8

Rianne en Linda gaan vaak op bezoek bij oma Ans en opa Bram; het is erg gezellig, hoewel oma zich soms wel vreemd gedraagt. Zou er wat aan de hand zijn? Vanaf ca. 11 jaar.

Rianne en Linda hebben het erg druk met de circusvoorstelling die door hun school wordt georganiseerd om het 25-jarig jubileum te vieren. Maar niet te druk om nog regelmatig op bezoek te gaan bij oma Ans en opa Bram, een bejaard echtpaar dat bij hen in de buurt woont. Oma Ans is heel vergeetachtig en gedraagt zich daardoor vaak een beetje vreemd, maar opa Bram redt de situatie altijd door er een grapje van te maken. Als de dementie van zijn vrouw opa Bram op een gegeven moment te veel wordt, lucht hij zijn hart bij de moeder van Rianne. Zij helpt hem om een verpleeghuis te vinden voor oma Ans. Aanvankelijk moeten de vriendinnen wel wennen aan het verpleeghuis en haar bewoners, maar dat is snel over. Ze houden dan zelfs een

informatie-wegwijzer dementie

foton – documentatiecentrum dementie
Biskajersplein 2, 8000 Brugge
fotondoc@dementie.be - t 050 44 67 93

kind/jeugd 4 / 9

expertisecentrum dementie vlaanderen vzw
Lokkaardstraat 8, 2018 Antwerpen
www.dementie.be – t/f 070 224 777

spreekbeurt over dementie om de rest van de klas er ook kennis mee te laten maken. Een warm, vlot geschreven debuut met soms echter wel erg populair taalgebruik ("de juffen liggen in een deuk"). Achterin het boek zijn informatie over de schrijver, wat algemene vragen om over na te denken en tips voor een boekbespreking opgenomen. Met grijs ingekleurde zwart-wittekeningen.

Opa is weg. In: Muizen op school (Superkat omnibus)

Betty Sluyzer, Pauline Oud

Oud Beijerland : De Eekhoorn, 2003, 47 p. ISBN 90-6056-916-4

vanaf 6 jaar, AVI 4-5 [niet in het documentatiecentrum]

Enkeltje Afrika

Petra Cremers, Kees de Boer

Haarlem : Holland, 2003, 160 p. ISBN 90-251-0907-1

vanaf 9 jaar

Omdat haar vader als arts in Angola werkt, woont de 11-jarige Kit bij haar oma, een levenslustige, ondernemende vrouw. Het valt Kit op dat oma steeds vergeetachtiger wordt. Op een dag steekt ze zonder op te letten de straat over en wordt aangereden door een auto. Met een hersenschudding belandt ze in het ziekenhuis. Daar ontdekt men dat oma aan het dementeren is. Ter observatie moet ze in het ziekenhuis blijven. Ze vindt het er vreselijk en daarom besluiten Kit en haar vrienden iets te ondernemen om oma uit het ziekenhuis te krijgen. Eenvoudig geschreven, niet al te diepgaand verhaal dat naast dementie ook zaken als vriendschap, ontwikkelingshulp en eenoudergezin aan de orde stelt. Kit en haar vriendje Adriaan missen allebei hun vader. Het verhaal is geïllustreerd met pentekeningen. Vanaf ca. 10 jaar.

De rode vlieger

Ellen Tijsinger

Amsterdam : Van Goor, 2003, 133 p. ISBN 90-00-03392-6

12-13 jaar

Laura is dol op haar grootvader. Samen met haar zusje Iris luistert ze graag naar zijn verhalen die hij naar zijn zeggen hoort van de wind. Ze woont met haar ouders vlakbij de zee en zwerft regelmatig door de duinen. Geleidelijk aan begint haar opa echter te dementeren. Laura ondervindt veel steun van een nieuwe klasgenoot Mike op wie ze verliefd wordt. Ook hij heeft het niet gemakkelijk; zijn vader is door een ongeluk om het leven gekomen. Als Laura's opa niet langer alleen kan wonen, wordt hij nog een tijdje in het gezin opgenomen, maar uiteindelijk weten ze een goed verpleeghuis voor hem te vinden. Als ze de verhalen van de wind die opa altijd vertelde missen, stelt Mike voor om een vlieger te maken. De schrijfster, die al enige prijzen heeft gewonnen, weet de gevoelens van de beide kinderen prachtig te verwoorden. De ontluikende verliefdheid van het tweetal weet ze heel mooi weer te geven en ook het aftakelingsproces van de grootvader beschrijft ze zeer aangrijpend. Een ontroerend kinderboek met herkenbare situaties, dat velen aan zal spreken. Het meisjeskopje op de voorkant in rood uitgevoerd is vlot getekend in slordige, maar expressieve lijnen. Vanaf ca. 12 jaar.

Sofie en de vergeetziekte

Hermine Landvreugd

Tilburg/Meerhout : Zwijsen/Infoboek, 2002, 97 p. ISBN: 90-276-4630-9

vanaf 7 jaar, AVI 5

De oma van Sofie is dement, ze lijdt aan de vergeetziekte. Sofie wil naar het buitenland en neemt oma en haar konijn Dirk mee. Onderweg naar het vliegveld beleven ze al gekke dingen. Vlot geschreven verhaal met een open eind, vol humor en onverwachte wendingen. Het verhaal is tegelijkertijd serieus en absurdistisch. De wat cartooneske, grote gekleurde illustraties passen goed bij de sfeer van het verhaal. Korte hoofdstukken, korte zinnen die steeds op een nieuwe regel beginnen, duidelijke letter en een stevig omslag met een tekening van Sofie die haar oma in de rolstoel voortduwt. Aardig verhaal voor beginnende lezers vanaf een jaar of zeven, die een niet alledaags verhaal kunnen waarderen.

De jongen die niet bestond

Renate Marlis

Arnhem : Ellessy, 2002, 98 p. ISBN: 90-70282-96-8

12-13 jaar

Pam(ela) van bijna 13 ontdekt dat Rein die bij haar in de klas zou moeten zitten, niet naar school gaat omdat hij thuis voor zijn dementerende oma zorgt, bij wie hij sinds de dood van zijn ouders woont. Wanneer haar toestand verslechtert, wordt de situatie onhoudbaar en zoeken ze hulp bij een oom van Rein, die echter zeer onbetrouwbaar blijkt te zijn. Pam ontdekt dat haar buurvrouw de verloren gewaande andere grootmoeder van Rein is en zodoende komt alles uiteindelijk in orde. Redelijk, maar ook nogal onwaarschijnlijk verhaal met veel toevalligheden en wat veel zijlijnen (de ontluikende liefde tussen Pam en Jos, vriendschappen op school) voor een verhaal van deze omvang. Duidelijke lay-out, korte hoofdstukken. Paperback, duidelijke druk. Vanaf ca. 12 jaar en ouder.

Tinus-in-de-war

Jacques Vriens

Houten : Van Holkema Warendorf, 2002, 48 p. ISBN: 90-269-9599-7

vanaf 6 jaar, AVI 5 [niet meer in de handel]

Als Anke bij oma en opa logeert, merkt ze dat zowel opa als de kat, Tinus, nogal vergeetachtig zijn. Bij Tinus wordt dat zichtbaar doordat het lijkt alsof hij niet weet wat hij wil; wel naar buiten of niet. Opa weet soms niet meer hoe hij van een bord moet eten en oma moet hem helpen met aankleden. Ook denkt hij dat hij naar school moet en raakt dan de weg kwijt. Doordat Anke als kind met hem meedenkt, kunnen opa en zij het goed met elkaar vinden en wordt het een gezellige logeertpartij. Het boekje bestaat uit 14 korte, gemakkelijk te lezen hoofdstukken. De meeste bladzijden zijn voorzien van leuke, duidelijke zwart-wit tekeningen. Door een vergeetachtige kat en opa bij elkaar in een verhaal samen te brengen, wordt voor tamelijk jonge kinderen het vaak beladen beeld van dementerende ouderen op een ontroerende manier verhelderd.

Gesloten luiken

Marie-Sophie Vermot

Hasselt : Clavis, 2001, 66 p. ISBN: 90-6822-810-2

14 jaar

De 16-jarige Eva, studente medicijnen, heeft haar vader altijd mateloos bewonderd. Langzaam maar zeker moet ze toezien hoe hij aftakelt door de ziekte van Alzheimer. Het begint met het steeds vaker herhalen van dezelfde dingen, maar dan vergeet hij ook zijn wekelijkse zwemuurtje en zelfs de weg naar huis. In korte tijd herkent hij zijn familie niet meer. Eva heeft het erg moeilijk met haar veranderende vader. Maar ook wanneer ze hoort dat hij naar een verzorgingstehuis moet, brengt dat een hoop emoties bij haar teweeg die ze moeilijk kan uiten. Haar houding brengt dan ook de nodige problemen met zich mee. Fraaie, ingetogen novelle die een beeld geeft van de ziekte van Alzheimer en mogelijke gevolgen voor de patiënt en zijn omgeving. De verhaalstijl kenmerkt zich door korte staccato-achtige zinnen. Het boek is verdeeld in 11 korte hoofdstukken. Op de lichtblauwe, mysterieuze omslag is een kust te zien met in de wolkenpartij daarboven een paar vage ogen. Vanaf ca. 14 jaar.

Mijn zomer

Carol Lynch Williams

Alkmaar : Kluitman, 2000, 184 p. ISBN: 90-206-2114-9

12-13 jaar [niet meer in de handel]

Elyse vindt schrijven leuk en volgens haar lerares is ze er ook goed in. Tijdens haar zomervakantie wil Elyse een echte roman schrijven. Onderwerpen zijn er genoeg, maar er zijn nogal wat gebeurtenissen die haar aandacht opeisen. Zo is er de leuke jongen uit haar klas die zelf een krant wil schrijven en haar vraagt hem te helpen. Verder zijn er de eeuwige ruzies met haar oudere zus en twee vervelende jongens van school die steeds haar moeten hebben. De meeste aandacht gaat deze zomer uit naar haar oma die in een verzorgingshuis woont, maar niet altijd meer weet wat ze doet en waar ze is. Elyses moeder besluit om oma tijdens de schoolvakantie in huis te nemen, zodat zij 's avonds en haar dochters overdag voor haar kunnen zorgen. Aan het eind van de vakantie vinden ze gelukkig een goed verzorgingshuis bij hen in de buurt. Op deze manier maakt Elyse het voortschrijdende dementieproces van haar grootmoeder van nabij mee. Echt geloofwaardig komt het allemaal niet over. Door het intensieve contact met haar oma waardeert Elyse haar zus meer en leert ze beter voor zichzelf op te komen. Modern vormgegeven, felgekleurd omslag met een foto van een meisjesgezicht. Vanaf ca. 11 jaar.

De man uit het niets

Michael Morpurgo

Amsterdam : Ploegsma, 1999, 192 p. ISBN: 90-216-1851-6

10-11 jaar, AVI 8 [niet meer in de handel]

Als de twaalfjarige Cessie, die samen met haar ouders in een Engelse kustplaats woont, plotseling wordt geconfronteerd met haar onbekende grootvader, verandert haar hele leven. Hoewel haar ouders moeite hebben met de acceptatie van deze, aan geheugenverlies lijdende 'man uit het niets' is hij voor Cessie direct de opa die ze zich altijd al wenste. Zij is dan ook vastbesloten hem te helpen zijn verleden te ontrafelen, ook al wordt hij opgenomen in een verpleegtehuis. In de ik-vorm krijgt de lezer vanuit Cessie zicht op de gebeurtenissen. Dit zijn vlotte boeiende beschrijvingen waarbij een uitstekende karaktertekening gegeven wordt. De thema's: ouderdom en dementie, groei naar volwassenheid, de invloed van de Tweede Wereldoorlog komen allemaal overtuigend aan bod en daarnaast is het ook nog een spannend boek geworden. Geheimzinnige zwart-wit potloodtekeningen versterken de sfeer. Voor kinderen vanaf ca. elf jaar.

Verdwaald in de mist

Katrien Seynaeve

Averbode : Altiora, 2001 (cop. 1997), 84 p. ISBN: 90-317-1710-X

12-13 jaar

Deze korte jeugdroman toont hoe jongelui door onverwachte gebeurtenissen snel kunnen groeien naar volwassen gedrag. Een 16-jarig meisje is niet voor haar examen geslaagd. Om verzekerd te zijn van een gunstig resultaat bij haar herexamen moet zij tijdens de vakantie studeren en mag zij niet mee op reis met de familie. Haar grootvader moet een oogje in het zeil houden bij haar studieopgingen. Alras blijkt echter dat opa

afwijkend gedrag vertoont. Hij vergeet veel zaken en reageert dan ongecontroleerd en primair. Zijn geestelijke conditie weerhoudt hem er niet van om onverwacht met zijn kleinkind een reis naar het Zuiden te aanvaarden. Via de Ardennen, Straatsburg en Luzern belanden zij in Venetië. Daar wordt duidelijk dat de oude man aan de hand van dagboekfragmenten het verleden naar het heden wil halen. Op de terugweg wordt zijn psychische en geestelijke gesteldheid hem fataal. De auteur benadert het onderwerp (beginnende dementie) betrokken, maar er is, ondanks het kleine leed, plaats voor de nodige relativering. Het taalgebruik is zorgvuldig in korte bondige zinnen. Het boek heeft een ruime bladspiegel. Lichte omslagillustratie van een eenzaam meisje op een kade. Vanaf ca. 14 jaar.

Een opa met gaatjes

Wally de Doncker, Anne Westerduin

Leuven : Davidsfonds/Infodok, 1996, 66 p. ISBN: 90-6565-748-7

vanaf 7 jaar

Hanne gaat vaak op bezoek bij haar dementerende opa, die in het bejaardenhuis zit. Eerst begrijpt Hanne het niet zo goed waarom haar opa soms zo vreemd doet, maar later aanvaardt ze haar nieuwe opa zoals hij is. Hanne vergelijkt haar opa met haar doorprikte pop. Ook opa heeft 'n soort gaatjes. Hij vloeit uit zichzelf weg, zoals het water uit de gaatjes van haar pop vloeit. Het probleem van dementie is op een begrijpelijke en warme wijze weergegeven voor kinderen vanaf ca. 8 jaar. Vlotte, zwart-witte, in één lijn neergezette pentekeningen. Op de kaft een tekening in zachte kleuren van opa en Hanne.

Mijn vriendin, de koningin

Lian de Kat, Paul De Becker

Tilburg/Meerhout : Zwijzen/Infoboek, 1995, 39 p. ISBN: 90-276-3383-5

vanaf 7 jaar, AVI 6 [niet meer in de handel]

Erik en Nikkie hebben medelijden met de oma van Nikkie, die zich eenzaam voelt in het bejaardenhuis. Ze geven oma een pagegaai en organiseren een feest waarbij ze de koningin uitnodigen. Oma heeft nu ineens erg veel vrienden en voelt zich weer helemaal happy. Een leuk verhaal dat misschien ietwat te voorspelbaar afloopt, omdat alles naar wens gaat. Het verhaal geeft echter ook een idee van de eenzaamheid van menige bejaarde en het in de war zijn (dementie). De paginagrote pentekeningen passen goed bij de tekst. Verzorgde uitgave met royale bladspiegel, eenvoudig taalgebruik en korte hoofdstukken. Leesstof voor begin groep 4. Aantrekkelijke omslagtekening, duidelijk horend in een leesserie.

Gebrandmerkt

Iny Driessen

Hasselt : Clavis, 1995., 97 p. ISBN: 90-6822-327-5

12-13 jaar [niet over dementie; wel: band grootvader-kleindochter, zorgbehoevendheid]

De 16-jarige Eline vindt het maar niets dat haar grootvader komt inwonen en zij haar slaapkamer aan hem moet afstaan. Ze heeft behoefte aan privacy om haar gedachten en gevoelens m.b.t. haar eerste verliefdheid te ordenen. In het jaar dat volgt, maakt het meisje een grote emotionele ontwikkeling door, vooral na de ontdekking van een tatoeage onder de oksel van haar grootvader. Het stellen van vragen hierover aan haar ouders blijkt taboe te zijn. Geleidelijk ontstaat er een warme band tussen het meisje en de oude man; een sfeer van vertrouwen waarbinnen het levensverhaal van grootvader veilig is. Als jonge man had Eline's grootvader zich, tijdens de Tweede Wereldoorlog, aangemeld als vrijwilliger in het Vlaamse Legioen dat samen met de Duitsers ging vechten tegen de Russen. De bloedgroep werd bij de soldaten onder de oksels getatoeëerd. Het oorlogsverhaal is geschreven in dagboekvorm. De verwarde gevoelens en gedachten van het meisje worden helder en analytisch beschreven. De schrijfrant verandert naarmate de hoofdpersoon zich ontwikkelt. De kortere zinnen en de ruime bladspiegel verhogen de leesbaarheid. Ook in Nederland zeer bruikbaar. Vanaf ca. 12 jaar.

Het vergeetboek

Kees Opmeer

Baarn : La Rivière Voorhoeve, 1995, 107 p. ISBN: 90-384-0820-X

10-11 jaar [niet meer in de handel]

Ook al gaat haar oma achteruit en vergeet ze dingen, toch is 10-jarige let gek op haar. De 15 gedateerde hoofdstukken bestrijken een tijdspanne van een half jaar, waarin hilarische situaties aanleiding geven tot een lach, maar ook een traan. Een met groot inlevingsvermogen en respect voor de dementerende mens geschreven boek, waarin de zo belangrijke onvoorwaardelijke kinderlijke vriendschap centraal staat. Het onbegrip van de volwassenen wordt belichaamd door de ouders, die zich schamen voor oma's gedrag en zich waar mogelijk afzijdig houden. Ondanks de verdrietige gevoelens, gepaard gaande aan dit ziekteproces en eindigend in het spookbeeld 'tehuis', is het geen zwaar verhaal. Het is vlot geschreven, vanuit het kind en met rake dialogen. Met enkele zwart-wit geschetste tekeningen en een gekleurde tekening van let met oma op een felgroene kaft. Vanaf ca. 10 jaar.

Misschien herkent ze mij wel

Brigitte Minne

Hasselt : Clavis, 1995. 64p. ISBN: 90-6822-357-7

7 jaar

Jasper heeft een speciale band met zijn overgrootmoeder. Hij noemt haar Koekezwijn en zij noemt hem Boon. Als Koekezwijn naar het ziekenhuis moet, is zij zo ziek dat Boon haar niet mag bezoeken. Hij verzint een list om toch bij haar te komen, maar schrikt heftig als hij haar ziet. Een aardige verpleegster zegt dat hij bandjes moet inspreken om zo haar genezing te bevorderen. Als Koekezwijn weer wat is opgeknapt, mag Boon haar wel bezoeken. Hoewel zij zo nu en dan afwezig is, is het weerzien van die twee ontroerend. Aardig verhaal waarin de liefde van een jongen voor een zeer oude vrouw vol rimpels en kwalen goed is getroffen. Korte zinnen waarbij zo nu en dan een moeilijk woord als intensive care niet wordt geschuwd. Herkenbare situaties, zo nu en dan spannend. De zwart-wittekeningen geven treffend de kwetsbaarheid van de oude vrouw weer. Vanaf ca. 8 jaar.

Pinda's in de koffiefilter

Yvonne van Emmerik

Tielt : Lannoo, 1994, 109 p. ISBN: 90-209-2484-2

vanaf 9 jaar [niet meer in de handel]

Wanneer Vera's oma begint te dementeren en opa haar niet meer kan verzorgen, moet ze naar een verpleeghuis. Vera moet erg wennen aan al die vreemde mensen, maar na verloop van tijd gaat ze met plezier bij oma op bezoek. Totdat oma overlijdt. Een verhaal, waarin zowel het verdriet als het plezier tot uiting komt, wanneer iemand door zijn ouderdom allerlei vreemde dingen gaat doen. Het verdriet van opa, die alleen in het vertrouwde huis achterblijft; de twijfel van opa en de kinderen of oma niet beter naar een verpleeghuis kan verhuizen; het aanvankelijke onbegrip van Vera voor de medebewoners; de liefdevolle verzorging van de ouderen en de verwerking van oma's dood maken dit een bijzonder boek. De kleurige kaft, die de twee vriendinnen, Vera en Mirjam, toont en de titel verraden niets van deze thematiek. Een vlot geschreven verhaal in een goede stijl, zonder al te veel moeilijke woorden. Voor kinderen vanaf ca. 9 jaar, die veel situaties en gevoelens herkennen of mee zullen gaan maken.

Zaagsel in je hoofd

Anke de Vries

Tilburg/Meerhout : Zwijsen /Infoboek , 1991, 55 p. ISBN: 90-276-1895-X

AVI 5

Twee kinderen komen in aanraking met een oude man die erg vergeetachtig is. 'Zaagsel in je hoofd' noemt hij dat. Hij herkent zelfs zijn eigen zoon niet meer. Maar van vroeger weet hij alles nog. De kinderen vinden er iets op: zoon Wubbe moet net als vroeger zijn vader mee uit rijden nemen met paard en rijtuig. Op een aardige manier wordt het geheugenverlies van oude mensen voor kinderen begrijpelijk gemaakt. Het verhaal is vlot geschreven in korte zinnen die steeds op een nieuwe regel beginnen. Stevig ingebonden boekje met op elke pagina een zwart-wit pentekening, en een goed passende omslagillustratie. Voor ca. 7-jarigen die het lezen nog niet zolang onder de knie hebben. Door het eenvoudige taalgebruik en de omkaderde tekst in korte zinnen ook geschikt voor kinderen met leesmoelijkheden vanaf ca. 8 jaar.

Audio-visuele informatie

In voor- en tegenspoed [video]

Henny Huisman; Evangelische omroep

V.18.003

Evangelische Omroep; Hilversum 2003

Reeks: Huize Huisman

Henny Huisman ontvangt twee gezinnen. Joke's man Simon (46) en de vrouw van Dirk, Jolande (42) wonen niet meer thuis. Zij zijn opgenomen in een verzorgingstehuis. Henny praat met Joke en Dirk over het feit dat zij hun echtgenoot, gesprekspartner en maatje missen. De kinderen (7, 7, 10, 7) vertellen over de bezoeken die ze brengen aan hun papa of mama in het verzorgingstehuis (niet specifiek voor kinderen, wel naar gezinnen gericht)

Als ik in de war ben dan ben ik er eventjes niet [CD-rom]

Loek Suintjens, Marjolein de Vugt, Alard Weisscher e.v.a.

M.01.001

Alzheimer Nederland;

Via schitterende animaties en eenvoudige teksten kunnen kinderen vanaf een jaar of 10 zelf meer informatie rondom dementie verkrijgen. Via serieuze en humorvolle interactieve beelden worden zaken aan de orde gesteld, zoals een stukje historie, welke vormen van dementie er zijn, en het omgaan met dementerende mensen.

Mijn opa raakt de weg kwijt [video]

Geert Leenders, Marjolein de Vugt, Geert Goossens

V.01.001

Alzheimer Centrum Limburg; 2003

In "Mijn opa raakt de weg kwijt" vertelt Charlotte, een tienjarig meisje, over haar dementerende opa die bij hun in huis woont. Charlotte houdt op school een spreekbeurt en ze vertelt haar klasgenootjes hoe haar opa verandert door deze ziekte en wat dit betekent voor hun gezin. Deze film belicht het thema "dementie" vanuit de ogen van Charlotte. Het betreft echter interessant materiaal voor jong en oud!